Ч. 317 (13.862). Львів, неділя 25. листопада 1934. Poczłowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·50 зол. Чвертьрічно 16·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

1934-ий рік — ювилейним роком 25-літньої діяльности Т-ва „Відродження"!

Головна Рада Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження" у Львові подає до відома українському громадянству, що за спротивом Городського Староства у Львові заповіджені виклади в неділю 25. листопада не відбудуться у всіх товариствах за винятком декількох, що подаємо нижче: Т-во „Великий Луг", вул. Коперника ч. 5., год. 12. реф. м-р М. Хомяк; Т-во „Сокіл-Батько", вул. Руська ч. 20, год. 16., реф. д-р Р. Осінчук; Т-во „Музичне ім. Лисенка", вул. Шашкевича ч. 5, год. 16. реф. д-р С. Коренець; Читальня Т-ва „Просвіта" пл. Св. Юра 5., год. 17. реф. д-р М. Хомяк; Чит. „Просвіти" вул. Купярська 15, год. 17, реф. О. Домбровський; Чит. „Просвіти" Знесіння Старе (біля церкви), год. 17. реф. студ. мед. Б. Олесницький і Кеман; Чит. „Просвіти" Клепарів, вул. Йорданська, год. 11., реф. студ. мед. Б. Павлюх і студ. фарм. І. Гнідець; Чит. „Просвіти" Богданівка, вул. Церковна ч. 2., год. 18. реф. студ. мед. Я. Олесницький і Яросевич; Ремісничa Бурса, вул. Пасічна ч. 2., год. 13.30, реф. Я. Літинський. Окрім реферату на Богданівці відбудеться театральна вистава п. н. „Украдене Щастя" — драма на 5 дій Івана Франка, у виконанні Театральної Секції при Т-ві „Відродження" під реж. п. Козак-Вірленської.

Нота Югославії в справі вбивства короля.

ЖЕНЕВА, 23. 11. ПАТ. Вчора мін. Єфтич склав у секретаріяті Ліґи Націй ноту югославянського уряду в справі вбивства короля. Хід думок такий:

Марсельський злочин, який потряс сумлінням усіх народів, змусив югославянський уряд висувати деякі важніші моменти цієї справи, висвітлені вже слідством, яке вела поліція декількох держав. Вони можуть нарушити мир між Югославією і Мадярщиною.

Югославянський уряд у своїй заяві, складеній перед Радою Ліґи Націй в дні 4. червня ц. р., звернув увагу Ради на затії терористів, які мешкають у Мадярщині та на допомогу, яку вони знайшли у мадярської влади. Одночасно югославянський уряд погодився на переговори з Мадярщиною, щоби управильнити ситуацію на югославянсько-мадярськім кордоні. Уряд Югославії сподівався, що Мадярщина відмовить піддержки терористам. І дійсно переговори між Югославією і Мадярщиною закінчились підписанням договору у Білгороді в дні 21. липня ц. р.

Одначе слідство в справі вбивства короля Олександра і мін. Барту у Марсель виявило, що атентат зорганізували і виконали терористи, які втікли на Мадярщину. Терористи далі користувались піддержкою Мадярщини і тому могли виконати атентат у Марсель. Дійсно між спільниками вбивника короля є терористи, про яких згадував уряд у своїй жалобі на Мадярщину. Ці спільники користали не тільки з азилю Мадярщини, але перебували на території тієї держави аж до дня перед убивством короля. Слідство виявило відповідальність мадярських чинників за піддержку та допомогу терористам, утікачам з Югославії. Незабаром югославянський уряд зладить меморіял з деякими інформаціями та документами в цій справі.

Югославянський нарід, зранений у своїх почуваннях, думає, що будуть висвітлені всі умовини, серед яких підготовано і виконано атентат на короля. Біль народу перемінився в обурення до тих, які інспірували і допомогли виконати атентат терористам. Югославянський нарід зберіг зимну кров тільки тому, що вірить Лізі Націй, яка стоїть на сторожі миру і міжнародньої моралі, від якої залежить мир. Югославянський уряд свідомий своєї міжнародньої відповідальности й обовязку супроти свого народу. Тому звертається до Ліґи Націй, щоби привернула віру у справедливість і міжнародню мораль, якими захитав атентат у Марсель.

Події у Марсель видвигають проблему деяких метод міжнародньої політики, які є недопускальні не тільки у відношенні до Югославії, але також до кожного цивілізованого народу. Діло не в політичнім убивстві ані в справі азилю для політичних еміґрантів. Діло саме у вишколі на території чужої держави професійних злочинців, які для означених політичних цілей виконують низку замахів і убивств. Коли найенерґічніших миротворців будуть вбивати душегуби, масово зорґанізовані і вишколені на території чужої держави, які користають ще й з допомоги влади чужої держави, тоді неможливий ніякий зорґанізований уряд. Для цивілізованого світа почалась би ера анархії і міжнародного варварства.

Тому югославянський уряд, маючи довіря до авторитету Ліґи і покликуючись на статтю 11. § 2. пакту Ліґи, зясовує ситуацію, яка нарушує взаємини між Югославією і Мадярщиною та загрожує мирові і порозумінню між народами.

Піддержка Чехословаччини і Румунії.

ЖЕНЕВА, 23. 11. ПАТ. Міністри закордонних справ Чехословаччини і Румунії внесли ноти, в яких піддержують становище Югославії.

ПРОТЕСТ МАДЯРЩИНИ.

ЖЕНЕВА, 23. 11. ПАТ. Делеґат Мадярщини Екгардт склав представникам міжнародньої преси таку заяву:

Довідуюся з вдоволенням, що справу осоружного вбивства у Марсель передано Лізі Націй. Дуже бажаю, щоби справу Ліґа розглянула в приспішеному темпі. З нашого боку зробимо все, щоби справу і всі куліси висвітлено обєктивно перед Ліґою Націй. Навіть після наклепницької кампанії проти Мадярщини, арґументи Югославії дивують і обурюють нас. Протестуємо рішуче проти таких наклепів. Нота Югославії і з огляду на тон і на зміст є новим етапом політичної акції проти Мадярщини. Її ціль ясна. Вона намагається відвернути увагу від правдивих причин атентату. Протестуємо проти таких тенденцій.

Не Мадярщина, але Комінтерн.

„Морнінґ Пост" пише, що Ліґа Націй повинна розглядати обвинувачення югославянського уряду проти Мадярщини з великою обережністю. Бо політичні еміґранти наганяють багато страху кожній державі. Дискусія в справі вбивства короля Олександра не обмежиться тільки до одної терористичної групи або одної тільки держави. Хоча Югославія виступає тільки проти Мадярщини, проте дискусія може виявити затії інших держав, в першу чергу СССР. Комінтерн, пише „Морнінґ Пост", більше причасний до вбивства, ніж підозрівали. Згаданий щоденник запевняє, що арештований спільник убивника короля Іван Райчіч є представником югославянської комуністичної партії. Цей факт доказує про тісну співпрацю між терористичною хорватською і македонською орґанізацією та комінтерном.

Коли італійські війська ввійдуть до Австрії?

ЛЬОНДОН, 23. 11. ПАТ. „Дейлі Геральд" повідомляє з Риму про угоду Мусолінія з канцлером Шушніґом такого змісту, що італійські війська ввійдуть до Австрії за її згодою на випадок наступу німецьких війск або замаху австрійських націонал-соціялістів.

ШКІЛЬНА ПОЛІТИКА НА ЗАКАРПАТТІ

В ОЦІНЦІ Б. ПЛЮГАРЖА.

(Кореспонденція з Праги.)

Прага, листопад 1934.

Надзвичайно цікаву сторінку з історії шкільної політики на Закарпатті за час кермування д-ра І. Дерера міністерством освіти в Чехословаччині (1929—1934 рр.) находимо в одній статті, що її написав краєвий шкільний інспектор Б. Плюгарж, бувший секретар міністра д-ра І. Дерера.

У своїй статті з циклю „З мого записника" (див. часопис „Народні Освобоєні" з дня 14. листопада 1934 р.). Б. Плюгарж насамперед свідчить про великий зріст числа чеських шкіл на Закарпатті за попередників міністра освіти д-ра І. Дерера. Чеські школи утворювалися й там, де зовсім не було чеських дітей, — тоді, як за Дерера зріст чеських шкіл ішов помалу, і це не тому, що д-р Дерер був, мовляв, упереджений до чеських шкіл, а тому, що вважав попередню політику за шкідливу для розвитку політичних відносин у цьому краю. На мою думку, кожна чеська школа, що не обслуговує чеських дітей, може повести лише до відчуження більшости закарпатського населення від державних інтересів.

Щодо викладової мови в школах Закарпаття, то д-р Дерер стояв на становищі ґенерального статуту, згідно з яким навчання в народніх школах має провадитися місцевою народньою мовою.

„Прихильники російського напряму твердили, що місцевою мовою є російська, але університетські професори д-р Полівка та д-р Вайнґарт, що розглядали цю справу з точки погляду чисто наукового, однозгідно стали на тому, що місцева мова на Підкарпатській Русі це український (малоруський) діялект. У правильності цієї думки може зрештою пересвідчитися кожний, хто увійде в зносини з тамошнім народом. Кожний зауважить те, що тамошній нарід дуже мало розуміє російську мову. Міністр скликав дві наради з представників обох напрямів з тією метою, щоби вони погодилися між собою на якомусь провізоричному рішенні, поки сойм Підкарпатської Руси не розвяже цього питання остаточно, але наради ні до чого не дійшли, бо язикове питання перетворилося в політичне. До російської орієнтації належать національні демократи (крамарівці), аграрники й чеські соціялісти (кльофачівці), тоді як соціял-демократи та народники (християнська суспільна партія) стоять на позиції згаданих тут професорів".

Особливо гостро поставилася до д-ра Дерера чеська, мадярська й москвофільська преса за його розпорядження про заборону вводити в шкілах неапробовані міністерством освіти підручники.

Треба сказати, що з часу прилучення Закарпаття до Чехословаччини міністерство освіти давало апробату лише тим підручникам, що „відповідали засаді ґенерального статуту та візали вгаданій

придержувалися граматики д-ра І. Панькевича, хоч вона трохи відбігає від місцевої мови". Після видання згаданого розпорядження звернулася до д-ра Дерера депутація з послів і сенаторів, розуміється, москвофільського напряму, з проханням відкликати своє розпорядження про підручники, бо воно, мовляв, ставить батьків у тяжке положення, змушуючи їх витрачати кошти на придбання нових підручників. Д-р Дерер обіцяв депутації задовольнити частинно її прохання, а саме, дати дозвіл тимчасово вживати неапробовані підручники в тих школах, де їх уже заведено, але підкреслив, що його розпорядження залишається в силі поза цим винятком. І справді, в 1932. р. д-р Дерер підтвердив своє розпорядження про заборону заводити в школах неапробовані підручники.

На цей раз москвофіли підняли, як висловлюється Б. Плюгарж, „вечувану бурю". В пресі й на зборах обвинувачували вони д-ра Дерера в недодержанні своєї обіцянки, закликали батьків не посилати дітей до школи, доки міністр освіти не відкличе свого розпорядження, влаштували маніфестації, на яких закликали іґнорувати міністерське розпорядження, при чому заперечували право міністра апробувати підручники для шкіл Закарпаття, а натомісць взивали ґубернатора перебрати на себе це право, і т. д.

Противна сторона, як каже Б. Плюгарж, також не дрімала, — влаштовувала збори, мітінґи й маніфестації, та засипувала міністра освіти й уряд телеґрамами, в яких дякувала Дерерові за те, що він кінець кінців зарядив порядок з підручниками на Закарпатті.

Д-р Дерер не відкликав свого розпорядження, навпаки, проти учителів і шкільних інспекторів, що активно виступали проти міністерського розпорядження, вжито дисциплінарних кар. Страйки в школах скоро припинилися, — правда, їх було, як свідчить Б. Плюгарж, значно менше, ніж про це писалося в часописах. Проте москвофіли не заспокоїлися. На цей раз вони пустилися на провокацію. Щоби здискредитувати шкільний реферат в Ужгороді за те, що він, мовляв, стоїть на боці українців і українського шкільництва на Закарпатті, москвофіли оголосили у своїх часописах, що шкільний реферат розсилав по школах український часопис „Ластівка" комуністичного напрямку. Переведене слідство встановило, що „Ластівку", за висловом Б. Плюгаржа, могли вкладати в пакунки шкільного референту скорше деінде, тільки не в Ужгороді...

Далі Б. Плюгарж вказує ще на одну велику болячку в шкільній справі Закарпаття, — це невизначення до цього часу правного становища шкільного реферату до краєвого уряду Підкарпатської Руси.

Як д-р Дерер, так і попередні міністри освіти придержувалися того погляду, що шкільний реферат в Ужгороді є складовою частиною міністерства освіти, а міністр внутрішніх справ є тої думки, що шкільний реферат є відділом краєвого уряду. І хоч найвищий адміністраційний суд приняв декілька рішень у тому розумінні, що справи учительства державних шкіл Закарпатської Руси не належать до компетенції краєвого уряду, всеж ця справа залишається по старому. „Не лише дивні діла Твої, Господи, але й дивні ті діла, що ними визначується компетенцію урядів", — так висловлюється Б. Плюгарж з приводу цього болючого питання.

Останні рядки своєї статті Б. Плюгарж присвячує д-рові В. Слявікові, що недавно залишив посаду керманича шкільного реферату в Ужгороді. Б. Плюгарж дивується, як міг д-р В. Слявік за час чотирьох років досягнути великих успіхів при всіх тих тяжких умовинах праці на Закарпатті, про які розповів Б. Плюгарж у своїй статті.

Можу від себе додати, що українське громадянство Закарпаття, як про це свідчить ужгородське „Українське Слово" (див. ч. 32, 1934 р.), прийняло звістку про відкликання д-ра В. Слявіка до Праги зі щирим жалем.

Ст. Сірополко.

Вісти з „Рідної Школи".

ЗАГАЛЬНИЙ ЗІЗД „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Як це вже було побіжно оголошене, Загальний Зізд „Рідної Школи" відбудеться 25. грудня 1934. Початок: 9. год. рано. Денний порядок уже приняла Головна Управа і він буде проголошений згідно з постановами статуту „Р. Ш.". Тоді буде теж названий льокаль, де Зізд відбудеться. Головна Управа старається в залізничій дирекції про залізничу знижку для делеґатів з провінції.

ЗВІДОМЛЕННЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ" З ДІЯЛЬНОСТИ.

На прохання Головної Управи „Р. Ш." погодилася кооператива „Рідна Школа" дозволити, щоб віддати два грудневі числа журналу „Рідна Школа" на поміщення звідомлення Товариства „Рідна Школа". Тому з початком грудня не вийде журнал у звичайному обємі, але вийде в половині грудня ц. р. в подвійному обемі. Через те прохаємо не реклямувати чергового числа з датою 1. грудня 1934.

УПОВНОВАЖНЕННЯ ДЛЯ ДЕЛЄҐАТІВ НА ЗАГАЛЬНИЙ ЗІЗД „Р. Ш.".

Пригадуємо Повітовим Союзам Кружків і Кружкам „Р. Ш." постанову Головної Управи, оповіщену нашим обіжником з 19. жовтня 1934 до ч. 838/34/Я, що кожна рідношкільна організація обовязана подати Головній Управі „Р.Ш." до 10. грудня 1934 до відома спис своїх делеґатів на Загальний Зізд „Р. Ш." із заподанням дня Загальних Зборів дотичного Кружка „Р.Ш.", числа його членів та імен вибраних делеґатів. Хто з делеґатів не буде поміщений у списку, не буде допущений на салю нарад.

Повітові Союзи Кружків і Повітові Кружки безумовно повинні подбати про те, щоб кожний з вибраних делеґатів міг у повній основі використати свої управнення. Найкраще і найдоцільніше, щоб самі повітові рідношкільні організації зладили й вислали в пору бажані списки делеґатів за всі Кружки „Р. Ш." своєї области.

Головна Управа „Рідної Школи".

МОРАЛЬ І ВИХОВАННЯ.

З приводу VI-ого Конгресу морального виховання.

(Докінчення.)

СКЛАДНІСТЬ ВИХОВАННЯ І РОЛЯ ВЧИТЕЛЯ.ТИПИ ВЧИТЕЛІВ. — САМОВИХОВАННЯ. — КОЕДУКАЦІЯ.

Професор Гессен бачить ціль виховання в усуспільненню одиниці, у формуванні її характеру. Бажає він засвоїти людині обовязковість, почуття відповідальности, відвагу, витривалість, солідарність і толерантність. Вірить, що може їх виробити річеве навчання і відповідна організація вільного часу молоді. Вільний час учнів радить заняти спільними забавами, прогульками, суспільними імпрезами, виставами, концертами, тощо. Учитель, на його думку, впливатиме моральніше на учнів через належне навчання свого предмету, ніж через само моралізування. Це є навчання річеве; воно містить в собі чин без зайвого моралізування. Гессен за Вільгельмом Флітнером (твір: „Систематична Педагогіка") відріжняє такі верстви в вихованні: біольоґічну, в сполуці з психофізичним розвоєм людини, суспільну, що відноситься до усуспільнення людини, верству культурних вартостей, себто участь у духовім дорібку людства; четверта верства названа Флітнером, а не взята на увагу Гессеном — це верства релігійна. Головний момент у вихованні вбачає Гессен у відношенні особистім учителя до учня, в бажанні піднести учня на вищий духовий рівень. Отсе бажання, ця любов є тим чинником, що пронизує всі верстви недоступні для інших чинників. Тому що така важна роля вчителя в житті школи, назву типи учителів, що їх виріжнив Флітнер.

Перший тип: це вчитель, в якім мають перевагу материнські елементи; його авторитет полягає на хисті годити елементи: природний моральний і духовий. До такого типу належали Песталььоцці і Фребель. Вони хотіли помогти суспільности. Цей суспільницький тип наділює кожного любовю, бажанням допомогти йому. Другий тип відзначається рисами владного проводира. Його авторитет полягає на особистій силі, гарті, на здатности передбачувати, боронити і опікуватися, на спромозі нести відповідальність. Такий тип уміє формувати характери, учень нагинається більше до нього, ніж навпаки. До цього типу належав Гербарт. Третій тип відзначається любовю духової діяльности. Він підкреслює духові вартості. То також тип провідника, вожда. Педагогічна любов походить у нього з любови до ідей. Він бажає удуховляти життя. Виховник цього типу вибирає собі вихованців-учнів, на яких передовсім бажає впливати. Такий тип представляють нам плятонські діяльоги. Четвертий тип черпає виховну силу з переживаного морального недомагання там, де цього вимагає почуття відповідальности. Людина все є загрожена в своєму спасенні; покута отвирає його серце любові. На виховну діяльність дивиться виховник тут як душпастир, провідник душ. До цього типу належать: Ціцендорф, Віхерн, Дунін-Борковський, В. Ферстер і ряд виховників церкви.

Названим чотиром типам учителя відповідають чотири типи педагогіки: суспільна, реалістична, гуманістична і душпастирська. Виховник може реалізувати в деяких моментах завдання поодиноких виховних типів, але з цього також ясно, як дуже перевищує це сили одного виховника, як дуже складне є виховання і що не можна обвинувачувати виховника за цілість виховної праці. Навіть батько не бере повної відповідальности за свої діти, хоч він стоїть ближче до дітей, ніж учитель.

Дотого на виховання має великий вплив суспільність, серед якої жие вихованець. Виховання це передовсім суспільна справа. Не забуваймо, що про те, чим буде вихованок, рішає передовсім він сам. Він сам мусить переробити в собі подані вартості на свої власні, інакше вони відпадуть так, якби були лише причіплені шпильками. Він сам мусить провадити боротьбу за власну особовість. Звідси самовиховання і допровадження до цього ступня — одно з найважніших явищ у вихованні. Чужий вплив є у великій мірі в сполуці з механічною психольоґією. При самовихованні говоримо про динамічну психольоґію: вроджені первні приходять тут найскорше до голосу.

Д-р Мірський зазначує в своєму рефераті „Самовиховання і його місце в моральнім вихованні", що можна відріжнити дві спонтанічні фази самовиховання, а саме перша приблизно 12—13 року, в обективно-конкретній формі без свідомости цілі; друга коло року 17—18, в абстрактній формі, звернена до абстрактних ідей і до свідомої освіти. Моральною називає д-р Мірський людину, що свобідно бажає добра і добро виконує. Людина має вроджені нахили до свободи, до добра і тимсамим до моральности. Ті нахили має розвинути моральне виховання.

На цілість виховання складаються: поперше, чужий вплив: догляду, окруження, учителя, що будить глибокі самовиховні тенденції через любов і шанування ідей і ідеалів; подруге, самовиховання силою власної волі, власних прямувань, власних діл.

Ще кілька слів про коедукацію. Д-р Фрідлендер говорив, що коедукація є явищем бажаним і доцільним. Нова школа позволяє на далекойдучу індивідуалізацію навчання, тому трудноші в коедукації можна легко побороти. Елястичність шкільних програм дозволяє вчителеві достосуватися до деяких конечних вимог обох полів.

Директор Матс Редін говорив про коедукацію в Швеції. Довідалися ми від нього, що в Швеції коедукація сильно переважає в середнім шкільництві. У вселюднім шкільництві є вона природним явищем. Економічні конечности а не теорія довели там до коедукації. Названий директор коедукаційної школи в Стокгольмі говорив, що коедукація це дуже відповідна виховна форма; при сприятливих для тої форми умовинах може навіть найліпша. Його дальші слова: „Я зовсім не вірю в мішані школи для **всіх** дітей, але я переконаний, що багато хлопців і дівчат зустріне життєві клопоти без упередження і без мудрування, якщо вони провели молоді літа на спільній праці і на спільній забаві".

Д-р Вол. Безушко.

Зміна східного пакту.

ЖЕНЕВА, 23. 11. ПАТ. Мін. Ляваль вернувся уже до Парижа. Авас повідомляє, що мін. Ляваль працює над відповідю французького уряду до польського уряду в справі східного пакту. Текст відповіди вже устійнений, але його покищо не оголосять, бо відповідь польського уряду була теж таємна. Французький уряд хоче вести далі переговори в цій справі. Французька нота зредаґована так, щоби Польща не сумнівалася про приятельські взаємини Франції.

Хто субвенціонував „Карпаторусскій Голосъ“.

„Українське Слово“ оголосило було свого часу ревеляції про те, хто субвенціонує видавництво „Карпаторусского Голосу“ в Ужгороді. По якімсь часі видавець „К. Г.“ д-р Феницик позвав відповідного редактора „У. С.“ д-ра М. Бращайка до суду „за клевету й образу чести“. Д-р Бращайко вже на першій розправі заявив, що переведе доказ правди, що суд і допустив.

На днях відбулася знову розправа, на якій суд розглядав докази д-ра Бращайка. Між тими доказами був і оригінальний рукопис статті одного тодішнього ужгородського консуля, яку він написав для „Карпаторусского Голосу“. Дальші документи й докази подасть д-р Бращайко на одній з чергових розправ.

—o—

„Батьківщина“ і вибори до сільських громадських рад.

Головний редактор „Перемоги“ і „Батьківщини“ і фактичний керманич „Фронту Національної Єдности“ Дмитро Паліїв написав за своїм підписом в ч. 3 „Батьківщини“ вступну статтю під наголовком: „Громадські вибори“.

У цій статті стверджує ред. Паліїв загально знаний і всіми признаваний факт, що „вислід виборів — це українська болюча програна“. Цікаве є щойно його вияснення причин української програної.

У статті пишеться про ці причини ось що:

„Перш усього виборами з українського боку ніхто не кермував. Наші партії вдавали, що кермують. Вони обмежилися тільки до технічної сторінки виборів. Видали регулямін, вчили, як відбувається зголошення ліст і голосування. Скликували віча й наради і закликали до участи у виборах, але на всіх тих вічах і нарадах виборці не почули найважнішого: яка є генеральна політика українських партій. Того, чи йти на компроміс чи не йти, а як піти, то на який компроміс — того не говорено. Говорено по кутах: „робіть якось так, щоби і вовк був ситий і коза ціла“. При такій політиці вибори не могли інакше вийти. Прорвалися греблі і компроміс перемінився в капітуляцію“.

У тих вияснениях ред. Паліїва є тільки правдою те, що ред. Паліїв не знав і по нинішній день не знає, яке становище треба було заняти в справі громадських виборів, і хоче вмовити в других, що вони не знали, як поставити політично справу виборів. Зате неправдою є, що УНДО не мало наміченої політики в справі виборів. Українське Національно-Демократичне Об'єднання видало не лише технічні, але й політичні вказівки про переведення виборів до громадських рад. Воно дозволяло на компроміси з українською і польською стороною на основі двох самостійних виборчих ліст української і польської з обмеженим числом радних, при чому число радних кожної сторони повинно відповідати процентовому відношенню населення обох народностей і одна сторона не має права впливати на особовий склад радних другої сторони. Колиби не вдалося осягнути компромісу на поданих вгорі умовах, голосування, себто боротьба мала рішити про вислід виборів. Це своє політичне становище обстоювала партія УНДО на численних вічах і нарадах і можливість компромісів допускається і в брошурі про виборчий регулямін В. Целевича. Згідно з тим дозволяло УНДО на компроміси не лише в поодиноких громадах, але й у повітовому масштабі. Цікаве, що вислід виборів найкраще для нас випав там, де заключено повітові компроміси і де був у повіті наш мегкий Повітовий Народній Комітет, який кермував виборами в повіті.

Правда, в поодиноких громадах заключувано компроміси на гірших умовах, а дуже часто ганебні, але цікаво, що заключувано найгірші компроміси і найгірше випали вибори саме в тих повітах, у яких мають вплив інші партії. Найбільше соромним був вислід виборів в гірських повітах Гуцульщини (колишня виборча округа ред. Паліїва), і в Сокальщині, в якій має деякий вплив на селах найближчий співробітник Паліїва б. посол Володимир Кохан. Знову в багатьох громадах, де відбулося голосування, вислід виборів був незалежний від волі українського населення.

Найбільше бзсоромним є закінчення статті ред. Паліїва. Там пишеться:

„І тільки люди з більмами на очах можуть не бачити, що причина того лежить у першу чергу в заломанні дотеперішнього проводу народу. Круті дороги проводу вказують такі самі дороги масам.

Випростувати хребет маси зможе тільки такий провід, який сам має хребет. Такий провід — це наша туга і наше найважніше завдання хвилі“.

Чи ред. Паліїв сказав, чи написав перед виборами, як належить політично вести вибори? Ні! Чи він сказав по виборах як треба було вести вибори? Теж ні! Але про що йде ред. Паліїву? Це написано виразно в його статті. Ред. Паліїв і його „люди“ з Фронту Національної Єдности тужать за проводом і пускають у маси крилату фразу, що хочуть випростувати хребет мас. Значиться, на думку ред. Паліїва ми програли громадські вибори тільки тому, що ред. Паліїв не є при проводі. Але щож робити, коли партія, в якої проводі він був, викинула його з своїх рядів.

Мусимо з притиском ствердити, що саме діяльність ред. Паліїва і його Фронту Національної Єдности є одною з причин української програної при громадських виборах. Він є типовим демагогом, бо горлає „проч з політичними партіями“ і покликується на Мусолінія і Гітлера, а свідомо промовчує, що Гітлер своїй організації дав назву „Національно-Соціялістична Німецька Робітнича Партія“ і що він сам, себто Паліїв намагається творити нову партію. Він ніколи не каже, як треба вести боротьбу в конкретній справі, не організує нікого до боротьби з противником, він лише критикує інших і підриває довіря до інших у масах. Він анархізує і розкладає українське суспільство й ослаблює його сили у боротьбі з противником. Він будує не фронт національної едности, а запілля української анархії і демагогії.

Свята 1-ого листопада.

ДРОГОБИЧ.

Листопадові роковини відсвятковано в Дрогобичі панахидою, відправленою за душі поляглих у навечерія свята в битком заповненій церкві. В дні 1. листопада було знову відправлене святочне Богослуження, на якім співав хор „Дрогобицького Бояна“. Панахиду перед гарно прибраним тетраподом при участи численного духовенства і Службу Божу в асисті двох священиків відправив о. Бараник, ігумен ЧСВВ. Опісля відбулися сходини старшого громадянства і молоді, на яких д-р Стефан Витвицький виголосив реферат про значіння національної традиції, зокрема про значіння історії 1918—1919 років для сучасного національного життя.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 25. ЛИСТОПАДА 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 31

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Дуже мізерно представлялися українці що як партія звалися „народовцями“. Становили вони тоді ще одну партію, серед якої, особливо між молоддю, проявлялися вже течії радикальні і соціялістичні; одначе ті течії не змогли ще скристалізуватися в окрему партію, або навіть групу. Коли москвофільська партія складалася переважно з священиків і перед у ній вела ієрархія духовна, то народовецька партія була переважно професорська. Верховодили в ній і головними її діячами були переважно професори й учителі академічної гімназії у Львові. З професорів університету належали тут передусім брати Огоновські: д-р Омелян, професор української літератури, голова „Просвіти“ і д-р Олександер, професор цивільного права а опісля голова новозаснованої „Народньої Ради“, оба люди ідеальної чесноти, горячі патріоти й українці, що як професори були незвичайно працьовиті; однак оба вони були без ініціятиви і ширших европейських поглядів. Та проте були вони дійсними світочами партії, окружені великим поважанням загалу і любовю молоді, з якою поступали щиро і по товариськи.

В академічній гімназії була серед учителів громада щирих патріотів і визначних діячів, що поклали безперечні заслуги для української справи в Галичині, хоч їх діяльности бракувало може ширшого розмаху, а самі вони, не зважаючи на свої щиро-українські почування, своїм світоглядом під деякими оглядами недалеко відбігли від заскорузлого рутенства та окружені були атмосферою реакції і сервілізму, яку в значній мірі витворювала урядова залежність від польської Ради Шк. Краєвої. Тому у багатьох з них усяка нова і трохи сміливіша поступова гадка викликувала переляк та ставила перед ними передусім питання, як до цього буде ставитися влада, що скаже пан інспектор і директор. Та залежність відбилася в неодному на цілій тодішній добі розвою українства в Галичині, яким кермували головно професори.

Серед тієї громади діячів вибивалася вже тоді на перший плян особа проф. Юліяна Романчука. Був він ще тоді молодим, ледви тридцятькількалітнім, хоч уже зовсім сивим мущиною, та проте стояв у кожній акції на чолі, визначаючись і спосібностями, і працею, а передусім характером, спокійною розвагою, послідовністю та найбільшою між усіма відвагою. Признавати мусіли це всі, тому всі тоді звертали очі на Романчука як на будучого провідника, хоч певно не думав ще ніхто, яку велику ролю прийдеться йому відіграти в будучности в політичній історії нашого народу.

Другим побіч нього був Наталь Вахнянин, індивідуальність також дуже замітна, хоч під кожним оглядом відмінна. Талановитий може ще більше від Романчука, на кожний спосіб з більшим від нього розмахом, при тому знаменитий бесідник, заслужений ще в університетських часах як основник „Просвіти“, музик і композитор, вивінований всесторонньо найкращими товариськими прикметами і здібністю зеднувати людей, надавався він на провідника не менш від Романчука. Та бракувало йому серіозности і постійности, послідовности й витревалости та надто знаний був із замилування до легкого та гулячого життя, яке, правда, зеднувало йому особистих приятелів, та вже становило менш відповідну кваліфікацію для публичного становища. Показалося це в його будучій політичній карієрі, яка не придбала йому лаврів та не виправдала тих надій, які вязали з його безперечно високими спосібностями. Та був він на кожний спосіб замітною особою в тій добі нашого національного розвою.

Третім, дуже заслуженим, та знову від двох попередніх зовсім відмінним громадянином був проф. Дамян Гладилович. Не мав він кваліфікацій до публичних виступів назовні, не був ані бесідником, ані політиком, ані письменником, та мав незвичайний організаційний талант, умів збирати й гуртувати людей і з залізною послідовністю й пильністю переводити раз розпочате діло. Незвичайно горячий, свідомий і завзятий українець, був він ініціятором багатьох починів, яким назовні інші давали фірму, умів вишукувати і приєднувати спосібні і відповідні до кожної праці одиниці, був незрівняним адміністратором у товариствах і ви-

Повиборчі підсумки.

ВИСЛІД ГРОМАДСЬКИХ ВИБОРІВ У СОКАЛЬЩИНІ.

Громадські вибори в Сокальщині вже відбулися. Це одинокий мабуть повіт у Сх. Галичині, де не було ніякого голосування. В сокальськім повіті є 101 громад. У 89 громадах внесено лиш одну листу, в 12 громадах крім компромісової, внесено ще інші листи, які „переважно добровільно стягнено, що свідчить, що внесення окремих лист мало на меті викликати лиш деякий хвилевий ефект“. Так пише дуже добре поінформований п. К-скі в 12. числі „Земі Сокальскєй“ з дня 11. XI. ц. р., який стверджує дальше, що „переведені вибори задоволили назагал (?) виборців“, а також підкреслює, що „вибори в тутешнім повіті переведено згідно з законом і виборчим регуляміном“. Дальше той сам добре поінформований п. К-скі стверджує, що „укладання компромісових лист відбулося на основі певних вказівок, яких перестерігано у всіх громадах“. Думаємо, що це вповні правда, як і те, що згадані вказівки уклада в і їх виконання припильнував сам п. К-скі.

Вказівки були такі: 1) пропорціональна репрезентація польського населення в кожній громаді; 2) пропорціональна репрезентація населення, що замешкує кольонії, присілки і двори; 3) поликування людей спокійних і розважних. Запевненням кольоніям і присілкам відповідної репрезентації в будучих громадських радах, читаємо також, причиниться безумовно до більшого сціплення інтересів усього населення і даної громади. І так дальше в подібнім тоні і змислі.

Щож до скількости радних, то на 2.147 радних у 1927 р. було: українців 1.606, поляків 472, жидів 62, німців 7.

На 1.730 радних у 1934 р. є: українців 1.072, поляків 502, жидів 43, німців 5, „старорусинів“, яких не було в 1927 р. зовсім, вродилося тепер аж 110. Та коли вже взяти і українців і бастардових русинів разом, то всетаки їх менше родиться, ніж поляків.

Виборчих протестів внесено всього 6, з чого 2 „вже стягнено добровільно“. Думаємо, що наші повітові виборчі безпартійні комітети подадуть до публичного відома докладніші дані, як і сам хід нашої акції і перед і в часі виборів.

Від Ред.: Подібні короткі огляди переведених виборів бажані з усіх повітів.

Кредити Японії на зброєння.

ТОКІО, 23. 11. ПАТ. Японський уряд призначив частину кредитів на армію і маринарку. Кредити на армію в буджеті на 1934-35 р. сягають до 490 міліонів єн, на маринарку 530 міліонів єн.

Вибори до рад у СССР.

МОСКВА, ПАТ. До дня 20. листопада ц. р. відбулися вибори до 8.480 сільських рад, себто 13.5 прц. зі загального числа сільських рад. У виборах взяло участь 81 прц. виборців, в 1931 р. тільки 70 прц. До нових сільських рад вибрали понад 180.000 делеґатів, між ними 18 прц. жінок. Тільки 18 прц. делеґатів є членами комуністичної партії. Тепер відбуваються вибори до міських рад.

Україна та Ліґа Націй.

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ДЛЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

10. листопада у Парижі зібралася тутешня філія Українського Т-ва для Ліґи Націй. Як відомо, це Т-во складається крім французької ще з трьох інших секцій, які находяться у Чехословаччині, Румунії та Польщі. Управу Т-ва вибірають представники всіх чотирьох секцій, але такі загальні збори можуть відбуватись тільки зрідка, і в разі потреби деякі поважніші справи вирішують по секціях. Нині, з огляду на події, що сталися в Женеві, і ті заяви, що склав при ріжних нагодах голова Т-ва, треба було запитати думку всіх чотирьох філій. Першою зібралася, під головуванням п. І. Косенка, париська філія, де проф. О. Шульгин виголосив реферат про женевські виступи та свої враження з Анґлії. Після цього, голова зборів відчитав проєкт резолюцій, що їх зібрані одноголосно приняли. У тих резолюціях зібрані одобрюють становище проф. Шульгина та протестують проти вступу Совітів до Ліґи Націй при тій ситуації, що істнує у межах СССР.

§ 19.

До П. Т. Редакції „Діла“ у Львові.

По думці пресового закону, проголошеного в розпорядку президента Річипосполитої Польської з дня 10. травня 1927. Д. У. Р. П. ч. 45. поз. 398 ст. 32 і 33, прохаємо ввічливо помістити отсе спростування:

Неправдою є, будьтоби Жигмонт Шехтер був предсідником громадської виборчої комісії в Розлучі, зате правдою є, що предсідником громадської комісії був Кендзерський, управитель пошти в Розлучі.

Неправдою є, будьтоби Жигмонт Шехтер у сунув мужів довіря, зате правдою є, що ніякий з виборців не зголошувався до виборчої комісії як муж довіря, яких не передбачує виборчий правильник.

Неправдою є, будьтоби Вольф і Букетинський привезли предсідникові виборчої громадської комісії бракуючі коверти, зате правдою є, що Букетинський вручив коверти громадській виборчій комісії і негайно відіхав до Турки, не будучи навіть у виборчому льокалі, себто неправдою є, що вони „побліділи“ та втікали крізь вікно на залізничий шлях на двірець до Турки, зате є правдою, що Вольф і Букетинський підчас голосування були в Турці н. Стр., а не в Розлучі, віддаленому від Турки 14 км. Неправдою є, будьтоби Вольфа і Букетинського замовлено наперед та що вони приїхали до Розлуча, щоб бути свідками побіди й ідеального польсько-українського співжиття, бо Вольф узагалі не був при голосуванні, як і Букетинський, який, вручивши коверти, повернувся до Турки.

Неправдою є, будьтоби Шехтер „утяв“ штуку підчас перерви в голосуванні, бо взяв заховану за параваном у ліжку урну, в якій було поверх 500 карток з польськими радними, а правдиву урну сховав до сінника, зате правдою є, що в почтовій скринці, яка лежала на ліжку у виборчій салі, переховав предсідник громадлавництвах, словом — правдивою душею цілого народовецького табору. Його значіння і вартости не міг може загал докладно оцінити, бо не всі знали й бачили його роботу. Але тим, що мали нагоду їй приглянутися, мусіла вона імпонувати.

З інших тодішніх учителів академічної гімназії заслуговують на увагу Олександер Борковський, пізніше директор гімназії в Коломиї і Дрогобичі, потім відповідальний редактор „Діла“, людина великого характеру і патріот, д-р Кость Лучаківський, людина незвичайної доброти і ширости, батько і приятель шкільної молоді, відомий зі своїх праць у літературі, д-р Юліян Целевич, історик, довголітній голова „Руської Бесіди“, чесна людина і патріот, лиш дуже наляканий, що підозрівав вічно всюди якусь небезпеку, Михайло Подолинський, що в молодших роках відбував подорожі по світі, знав багато мов і збогачував літературу численними перекладами й описами з подорожей, що був проте в своїх поглядах крайнім консерватистом, майже реакціонером.

Зовсім молодими учителями були тоді Григорій Цеглинський, пізніше заслужений директор гімназії в Перемишлі й посол до державної ради, д-р Омелян Калитовський, людина широкої освіти, опісля директор української гімназії в Тернополі, заслужений автор багатьох шкільних підручників, вкінці брати Петро і Ілярій Огоновські, оба люди характерні і свідомі, — перший заслужений як довголітній, дуже щирий робітник в українських інституціях і товариствах. Весь цей учительський збір поклав велику заслугу, уложивши за кілька літ усі підручники для українських гімназій, чим покладено дуже важний фундамент для організації українського шкільництва в Галичині, без чого воно було би неможливе.

Провід учительського збору мав о. Василь Ільницький, директор і шкільний радник, відомий також в українській літературі як письменник. І він був передусім вірним екзекутором приказів Ради Шк. Краєвої та стеріг пильно, щоб між молодь не закралися непожадані Р. Шк. Краєвій ідеї та змагання. Одначе при тім усім був також щирим патріотом, любив молодь та опікувався нею по батьківськи, займався в пізніших роках веденням Українського Педагогічного Товариства, збиранням складок на будову українського театру та полишив у суспільности добру, заслужену память.

Також і в інших школах у Львові були деякі учителі українці; передусім в учительській семинарії катехит о. Олександер Стефанович і проф. Омелян Партицький. Перший від близько пятьдесяти літ бере визначну участь у всіх напрямах публичного життя як невтомний, характерний і відважний діяч, — другий, вже давно померший, поклав для української літератури й науки немало заслуг і як письменник, і як видавець, що для справи не щадив ані сил, ані гроша.

В інших урядових декастеріях, а також серед вільних фахів не було тоді свідомих українців майже зовсім. Почесна згадка належиться д-рові Корнилові Сушкевичеві, що був секретарем прокураторії скарбу, а потім адвокатом, котрий брав участь у всіх змаганнях партії, був одним з її найзамітніших представників і підпомагав її роботою та грішми. Згадати також треба його брата д-ра Петра Сушкевича, лікаря, й Андрія Січинського, урядовця прокураторії скарбу, людину великих спосібностей і щирого українця, який з причини каліцтва (був кулявий на ноги) не міг, на жаль, брати виднішої участи в публичнім житті. Та найбільшою і найвизначнішою силою в народовецькій партії був безперечно Володимир Барвінський, з фаху адвокатський кандидат і публіцист. Та про його діяльність буде ширше мова опісля.

Це була більш-менш уся тодішня народовецька громада у Львові. Люди ті мали безперечно і свої хиби, але відзначалися також високими прикметами. Були то свідомі, щирі українці, в противенстві до москвофілів вели свої доми в народнім дусі, не лякались і не соромились свого слова, підтримували всі патріотичні змагання, а передусім робили все безінтересовно. В тих часах не думав ніхто про будьяку заплату за народню працю, про будь-які зарібки. Кожний давав свій труд для народу з патріотичного почування і цим стояла тоді народовецька партія під оглядом моральним та ідейним високо.

(Далі буде.)

...ської комісії коверти до голосування, яку то обставину ствердив заступник повітового старости п. Лушпінський і командант станиці державної поліції.

Турка над Стриєм, 16. листопада 1934.

Жигмонт Шехтер, Франціщок Вольф, Войтіх Букетинський.

*

До Хвальної Редакції „Діла" у Львові.

Покликуючись на пресовий закон з дня 10. 5. 1927, арт. 52 розп. През. Річипосполитої, Дневник Законів ч. 45, поз. 398, прошу ласкаво спростувати, що слідує:

В шановнім часописі „Діло" з 10. XI. 1934 р. написано між іншим:

1) Що скретарем Хр. Польсько-Українського Союзу в Турці н. Стр. вибраний п. Володимир Білинський, кваліфікації якого можуть поглянути карні реєстри повітового суду в Турці й Окружного Суду в Самборі.

2) Немовби я був мішаної нації.

До 1) Неправдою є, немовби я мав колись діло спільного з карним судом у Турці н. Стр. Зате правдою є, що я мав один раз карну справу в Окружнім Суді у Самборі до ч. К. А. 1048/32 і вироком згаданого суду був зовсім увільнений від вини і кари.

До 2) Неправдою є, немовби я був якоїсь мішаної нації. Ніколи я не був і не буду зрадником свого народу, лиш може моя льояльність супроти держави в очах дописувача виглядає „мішаною". Я працював і працювати буду дальше для добра народу і держави.

Турка н. Стр. 15. XI. 1934.

Володимир Білинський.

*

УРЯДОВЕ СПРОСТУВАННЯ.

У звязку з нотаткою п. н. „Командат постерунку на засіданні соборчика", поміщеною в „Ділі" ч. 251, надіслало повітове староство з Томашева Люблинського на основі § 19 пресового закону таке спростування:

Неправдою, неначе би командант постерунку державної поліції був присутний підчас нарад православного духовенства, зате правдою є, що командант постерунку державної поліції в Котлинцях, будучи в дні 12. IX. п. р. в Чесниках, відвідав місцевого православного пароха, з яким удержує товариські взаємини, а заставши численний гурт духовенства, яке прибуло на зїзд, був присутним представленим, але з хвилиною, як розпочався зїзд і приступлено до нарад, попрощався і покинув домівку зібрання.

Повітовий староста
К. Веляновський.

Розправа проти українського журналіста.

У станиславівському окружному суді відбулася 23. листопада розправа проти журналіста Романа Антоновича, обвинуваченого в тому, що розповсюднював за кордоном кореспонденти з мапою України та написом ворожим для польської держави.

Розправу вів р. д-р Цисаж, обвинувачував віцепрокуратор Трембалович, боронив д-р Бих.

Обвинувачений не признається до вини. Каже, що не маючи грошей, вибрався пішки до Чехословаччини. Там працював при будові доріг і зазнайомився ще з двома студентами українцями. Разом постановили йти довкола світа й видали кореспонденти зі своїми фотографіями та написом „Три українці в мандрівці довкола світа". Коли писав про окупанта, то мав на думці большевиків.

Суд засудив Антоновича на 6 літ вязниці та втрату горожанських і почесних прав на 10 літ.

—o—

„В усій окрузі одинокий безбожник — то я".

У большевії діти уладжують збірки на духовенство.

Московський „Рабочий Край" повідомляє, що в колхозах Іваново-Вознесенської округи діти уладжують збірки у хосен місцевого духовенства. Рівночасно згаданий часопис зазначує, що в м. Коврові голова гуртка безбожників сказав, що ні в місті, ні в його околицях нема ніякої протирелігійної організації. „В усій окрузі одинокий безбожник — це я!"

Колхозники в Одещині масово ріжуть худобу.

„Соціалістіческоє Земледеліє" з 20. листопада приносить довший допис із одеської округи про масове різання худоби в колхозах і одиничних господарствах. У багатьох районах пояснюють це недостачею паші на зиму. „Деякі районові робітники дивляться на кулацьку вудку та дивляться крізь пальці або навіть чинно сприяють вищенню поголовности". У деяких колхозах одеського району телята гинуть масово, до 49 прц. В районі Роздільної з 4.120 поросят згинуло 630, продали на торзі 655 і 388 нібито пішло на колективне прохарчування. У комінтернівському районі скількість рогатої худоби зменшилася на 20 штук. У вересні здохло 308 безрог і 115 телят. Колхозні фарми не мають паші на зиму. Автор підкреслює, що це недопускальне положення є під самою Одесою та на очах політвідділів і численної партійної організації.

Неправдиві чутки про зловлення вбивника мін. Перацького.

„Вєк Нови" повідомляє: „Моргенцайтунг" з Моравської Острави помістила сензаційну вістку, що в Пресбургу поліція арештувала утікача з Польщі, який легітимувався пашпортом на прізвище Марцінкович. Підчас переслухання на поліції виявилось, що арештований є одним з убивників мін. Перацького. Далі стверджено, що арештований називається Григорій Мацейко, має 21 літ; виступав під прізвищем Стефан Калінський. Варшавська поліція переслала негайно опис убивника, щоби ствердити тотожність. Мацейко мав зізнати, що сам не є вбивником, але знає правдивого вбивника. „Газета Польска" додає такий коментар: „Інформації з міродатних джерел кажуть, що поголоска про схоплення вбивника мін. Перацького неправдива".

Японська окупація за згодою Китаю.

МОСКВА, 23. 11. ПАТ. Кореспондент „Правди" повідомляє з Шангаю про окупацію провінції Чагар японською армією. Окупація провінції Чагар матиме для Японії далекосягле стратегічне і господарське значіння тому, що ця провінція межує безпосередньо з монгольською совітською республікою. Японці задумують усадовитися в цім районі з огляду на далекосяглі анексійні пляни в Азії. „Правда" називає окупацію Чагару найбільшою подією в японській політиці від хвилини захоплення передмістя Пекіну. Окупація відбувається за згодою нанкінського уряду.

Нота Мадярщини до Ліґі Націй.

БЕРЛІН, 23. XI. ПАТ. Німецьке інформаційне бюро повідомляє з Будапешту: Мадярський уряд задумує вислати до Ліґи Націй ноту, в якій звесе становище Мадярщини до закидів Югославії та докаже їх безосновність. Нота зверне увагу Ліґи, що нагінка югославянської преси витворила напружену атмосферу так, що тільки інтервенція Ліґи може вдержати європейський мир.

Політичні кола переконані, що нота Югославії і піддержка Чехословаччини та Румунії витворили нову ситуацію. Тому мадярський уряд мусить вияснити негайно всі закиди і звертають увагу, що в ноті нема ні словечка про Італію. Невідомо, яке становище займуть до ноти Югославії великі держави, головно В. Британія і Франція.

У Будапешті сподіються, що французький уряд буде старатися успокоїти всі три держави Малої Антанти. Сподіються, що В. Британія займе таке саме становище. Кружляють поголоски, що Італія виступить з подібними закидами проти Югославії.

Велике обурення на Мадярщині.

Ціла мадярська преса з обуренням одноголосно відкидає обвинувачення Югославії проти Мадярщини. „Немзеті Уйшаг" пише, що цілий нарід піддержує одноголосно заяву прем. Гембеша. „Пештер Льойд" заявляє, що нота Югославії це поличник для справедливости та іграшка з европейським миром. По осоружних обвинуваченнях Мадярщина має право домагатися, щоби міжнародні органи розслідили цілу справу подрібно і безсторонно. „Пешті Гірляп" сподіється, що Мадярщина найде оборону в публичній опінії цілого культурного світа.

—o—

Горить місто.

ЧАРЛЬСТОН, 23. XI. ПАТ. У західній частині стейту Вірджінія вибухла пожежа ліса в 250-х місцях одночасно. 10-тисячне місто Берклі окружене з усіх сторін вогнем. 2.000 пожежної сторожі старається опанувати положення.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Литовський уряд заборонив новобранцям з Мемеля говорити по німецьки.

— Архикнязь Йосиф Габсбурґ вніс позов проти чехословацького уряду за зворот маєтку Топольчани на Словаччині.

— До Женеви приїхав президент адміністраційної комісії басейну Сари Нокс.

— У торговця макулятури у Празі найшли 35 кг. рукописів военної школи. Поліція веде слідство.

— Литовський уряд рішив створити найвищу раду повітряної оборони, яка має зорганізувати протилетунську і протигазову оборону Литви. Головою ради призначений ген. Нагелічюс.

З кінової хроніки.

Чудесна дитина екрану. Таку назву надали чотиролітній дівчинці Шерлі Темпль, яка виступила у трьох найновіших фільмах „Фокса". Одна з цих фільм п. з. „Бебі, вклоніся!" (польський наголовок звучить „Таємниця малої Шерлі") іде тепер у Львові. Маленька Шерлі танцює й співає, як справжня акторка. Її батько бере за неї 1500 долярів тижнево. Виробництво „Фокса" побудувало їй окреме мешкання з городцем, по якому вона їздить собі своїм власним автом (!). Страви приготовляють для неї під доглядом лікаря. Голівудські фільмові виробництва вже й посварилися через цю малу „зірку". Вони не хотять погодитися з тим, щоби Шерлі назавжди залишалася у „Фоксі" і стараються відбити її цьому виробництву.

Фільми „Уфи" в Польщі. Довідуємося, що представники найбільшого німецького виробництва „Уфа" навязали контакт із польськими кіновласниками з метою імпортувати німецькі фільми до Польщі. Жидівський протигітлерівський комітет повідомляє, що майже всі львівські кінотеатри відмовилися від підписування контракту. Шкода, бо фільми „Уфи" відомі зі своєї справді високомистецької вартости.

Жан Гарльов убивницею? Недавно писали ми, що відома під назвою „плятинова біляшка" зірка Жан Гарльов розводиться зі своїм третім чоловіком, оператором Россоном. Підчас судового процесу прийшов адвокат Россона до переконання, що Жан Гарльов сама вбила свого другого чоловіка, Павла Берна, підробивши його письмо на прощальному листі. Берн мав буцімто сам застрілитись перед дзеркалом. Графольоґічна експертиза виказала, що письмо на згаданому листі справді не походить з руки Берна. Справа набирає своєрідної американської сензації.

НОВИНКИ

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла“.

— **Василь Гресяк, веде далі** свою кравецьку робітню, при вул. Сикстуській ч. 23. у подвірі III. сходи I. пов. 323 19-?

— **„Український Народний Союз у Франції“** прислав на мої руки суму 382.— золотих (1114 80 фр.), з якої призначив: на допомогу потерпівшим від повені на Лемківщині 212.— зол., для українських вязнів 128.— зол. і для Рідної Школи 42.— зол. — Д-р Федак.

— **Фільма з повісти Фалляди** „І що далі, сіра людино?“ йтиме у найближчих днях у Львові в кінах „Коперник“ і „Марусенька“. Мала вона величезний успіх на чужині.

— **Гарний почин.** За щасливу думку слід уважати недавній (в день св. Михайла) концерт хорів Т-ва „Сурма“ і „Львівський Боян“ для львівської шкільної молоді. Був він з кожного погляду удатною імпрезою, бо велика саля Лисенка заповнилася молодими учасниками з усіх наших шкіл, які із захопленням вислухали прегарних композицій, відспіваних прецизно обома хорами під вправною рукою наших визначних диригентів, пп. д-ра Людкевича й Охримовича. Дуже ефектовний був теж акомпаніямент д-ра Кудрика, п-і Пясецької і квартету ріжків. Побажати тільки, щоб такі концерти увійшли в систему з метою познайомити нашу молодь з визначними творами нашої і чужої музики. При тім слід би теж додавати короткі і ясні пояснення до продукцій, щоби слухачі знали, чий твір співається і в чому його краса. Такими концертами найкраще виховаємо концертову публику на будуче. — **Д. К.**

— **Солтиси мають знати польську мову в слові.** Міністерство внутрішніх справ видало обіжник, що пояснює останні полекші, які встановлено при виборах до сільського самоврядування при частинному звільненні кандидатів на солтисів від знання польської мови. Тепер міністерство рішило, що солтисів звільняється тільки від знання польської мови на письмі. Одначе солтиси мусять вміти говорити по польськи настільки, щоби можна з ними свобідно порозумітися.

— **Неусувальність рільних робітників.** Згідно з розпорядком, виладженим недавно міністерством суспільної опіки в справі ринку праці в рільництві право неусувальности прислугує після 25 літ служби таким категоріям рільних робітників: ординаріям, ремісникам, коморникам, лісній сторожі і денним робітникам.

— **10 міліонів золотих на допомогу безробітним.** Аг. Всхуд довідується, що Фонд Праці призначив около 10 міліонів золотих на поміч для безробітних у цю зиму. Зимовими місяцями признали: грудень, січень, лютий, березень. Відповідні суми признаватимуть місячними ратами поодиноким воєвідствам на закупно вугля, бараболь і муки для безробітних.

— **Виповідження тютюнових концесій.** У звязку з реорганізацією системи продажі тютюнових виробів тютюновий монополь виповів концесії всім тютюновим гуртівникам. Придід концесій відбудеться наново.

— **Українїка.** „Нає Вінер Журналь“ з 20. ц. м. помістив статтю п. н. **„St Barbara jubiliert“**, написану анонімним автором з приводу 150-ліття греко-кат. парохії у Відні на основі публікації о. д-ра Мирона Горникевича, появу якої ми перед кількома днями у нас нотували. — В ч. 3 (листопад) чеського педагогічного часопису **„Skolske reformy“** появилася стаття Ст. Сірополка **Fantasie a fakta o skolstvi v Sov. Ukrajine.**

— **До рільничої вистави в Калуші.** В доповненні вістки про виставу в Калуші довідуємося, що фірма „Тесп“ в признанні праць виконаних на потасовому досвідництві виасигнувала нагороду в формі заплати за цілорічне удержання найліпшого конкурсанта в школі „Просвіти“ у Милованні. Це діло слід привитати з великим признанням. Рівночасно нехай ця нагорода буде для конкурсантів у черговому році заохотою до якнайгарнішого виконування праці й доручень інжинірів агрономів.

— **871 маєтків на ліцитації.** Земські кредитові товариства в Польщі виставили на ліцитацію небувале досі число маєтків. Само варшавське Т-во земського кредиту має зліцитувати в найближчому часі 871 маєтків, положених на терені воєвідств варшавського, лодзького, келецького, люблинського і волинського. Задовження великих землевласників у цьому т-ві наслідком неплачення позичок і відсотків, забезпечених на тих маєтках переходить число 100 міліонів. 637 земських маєтків продадуть примусово в другій половині грудня і в січні 1935 р.

— **Вияснення одної афери.** У звязку з нотаткою, поміщеною свого часу в „Ділі“, неначе би п. Блажей Кеда причинявся до конкуренційних написів на склепі п. Дзікого при вул. Хоружчини у Львові, одержуємо від пана Кеди вияснення, що він не мав з тою справою нічого спільного. Почувши в ночі коло свого склепу підозрілий рух, він вийшов на вулицю і станув напроти свого склепу, щоби його обсервувати й боронити перед вломом. Тут застав його постерунковий і сторож „Чуваю“, а п. Дзікі звязав неслушно його присутність на вулиці з написами на його склепі. Зі свого боку додаємо, що знаємо п. Кеду як дуже солідного промисловця, нездібного до афери, яку приписала йому польська преса.

— **Зловживання з чесним.** Перед трибуналом окружного суду у Львові розпочався процес, в якому на лаві обвинувачених засів б. директор гімназії Кендзель за спроневірення чесного, яке платили ученики, в сумі коло 30.000 зол.

— **Проба голосу в судовій салі.** Перед судом присяжних у Львові станула 21-літня Гільда Ґеміндер з Левандівки під закидом поширювання комуністичних летючок на вулиці Леґіонів, причому кричала „преч з ржондем“. Обвинувачена заперечила свою винність, а коли оборонець її адвокатка д-р Зайдлерівна вказала на слабий голос своєї клієнтки, якого на вулиці ніхто не міг чути, предсідник перевів пробу голосу, звелівши обвинуваченій крикнути в судовій салі „преч з ржондем“. Проба випала некорисно для обвинуваченої, яку й засуджено на два роки вязниці.

— **Крали залізничі шини.** Перед городським карним судом у Львові відбулася розправа за крадіж і продаж залізничих шин. На лаві обвинувачених засіли Мехель Зольд, власник складу заліза при вул. Казимирівській, Берн. Фібер, посередник у злодійських трансакціях і 6 злодіїв, що крали шини на двірці Львів-Клепарів. Розправа скінчилася засудом злодіїв по 6 місяців, а Зольда і Фібера на гривни по 500 зол. з заміною на 10 днів арешту.

— **Львівська хроніка.** З мешкання комісаря поліції Клачинського вкрали в ночі злодії два годинники вартости 120 зол. — Арештовано склепарку з вул. Казимирівській, Броню Шенкерову, що сфінґувала обікражу склепу, заасекурувавши його на 1000 зол. — За присвоєння собі 11 машин до шиття, 33 кружлівок і інших машин вартости 18.374 зол. на шкоду фірми „Діяболь Сепаратор“ засуджено магазиніра тоїж фірми Ал. Ґольдтавера та його спільника Ф. Адлера на кару по одному рокові вязниці. — У склепі Анни Келер при вул. Коперника один клієнт, купуючи якусь дрібницю, вкрав ручну торбину властительки з готівкою 600 зол.

— **Господарка тухольського війта.** В городськім суді в Сколім відбулася карна розправа проти б. війта Тухлі, М. Ліпшіца, якого господиня заскаржила за побиття. Розправу відложено задля переслухання свідків. Слід зазначити, що 27. жовтня інспектор праці зі Стрия перевів у Тухлі доходження проти Ліпшіца у звязку з визиском і невиплачуванням зарібків робітникам. Переслухано коло 100 свідків, які обтяжували своїми зізнаннями Ліпшіца. Він платив робітникам за працю горівкою, тютюном та іншими товарами, що є суперечне з законом.

— **Краєва хроніка.** В Микуличині пов. Надвірна згоріла стайня, що належала до урядничого дому на терені державних тартаків. — В Мислові пов. Калуш Федір Костів побив Федора Мисюрчака і кинув ним так сильно об дерево, що той на другий день помер. — Акушерку в Бережанах Тересу Лабенську засуджено на півтретя року вязниці за те, що спричинила смерть двох своїх пацієнток. — В Озерянах арештували Вацлава Ришитарського з Варшави, що переодягнений за священика окрадав священиків у Сх. Галичині. — У лісі біля Дрогобича напали бандити на 3 жидів-купців із Літині, побили їх, а одному з них Айхенові забрали 300 зол. Раненого Штайна забрали до шпиталю. — В Станиславові пропала 17-літна учениця музичної консерваторії Юлія Савчин, що вийшла на науку і більше не вернула до дому. Бачили її за містом з якоюсь іншою дівчиною.

— **Рабунковий напад на реемігрантку.** На поліції в Мостисках зголосилася реемігрантка з Франції, Катерина Войцешко й оповіла, що їдучи залізницею до Мостиск, висіла наслідком фальшивих інформацій якоїсь пасажирки на одній стації раніш. Зміркувавши похибку, пішла пішки до Мостиск і по дорозі напав її якийсь бандит, що зрабував їй всю готівку в сумі 500 зол. Під закидом доконання цього нападу арештовано Ройт. Ґурняка. Підозрівають що таємна пасажирка була в змові з бандитом і звеліла їй висісти на попередній стації.

— **Зловживання в жидівському банку.** Самбірський процес у справі зловживань в жидівському купецькому банку „Іка“ в Самборі на суму 40.000 зол. скінчився 22. ц. м. Запав присуд, яким засуджено бухгальтера Авр. Карпа на 3 роки і касієрку Ципру Штарк на 2 роки вязниці без припинення викональности кари.

— **З Польщі.** В міській обрахунковій палаті в Кракові викрили великі зловживання, наслідком чого арештовано урядовця Буковського, а урядовець Стан. Квапневський застрілився в парку Йордана. — До аптичного складу Гринбавма у Варшаві хтось кинув бомбу, яка розірвала Гринбавнові руку та ногу. — Бурмістр Отвоцка, Гужинський, проти якого за надужиття ведуть карне слідство, записав усе своє майно, кількасот тисяч зол., на другу жінку, фордансерку з Варшави. — Влада впала на слід великих надужить на почті в Великій Клоені (Торунщина). Слідство виявило, що керманич почти Тавс допускався надужить від двох літ. Здефравдував кільканацять тисяч зол. — У Варшаві арештували коморніка Влад. Свенціцького, який за короткий час присвоїв собі 36.000 зол. на шкоду держ. скарбу та побудував собі віллю.

— **Ріжні вістки.** У Ризі відсвяткували 16-ліття незалежности Латвії; литовський та еспанський уряд приєднались до цього свята на знак приятельських взаємин балтійських держав. — На підставі совітської статистики, зробленої Академією Наук у Совіт. Союзі є тепер 159 національностей. — Ірляндський генерал-губернатор Дональд-Беклі відмовився приняти заадресований до нього лист від анґл. короля, який запрошує його на весілля свого сина. — Франція вислала до Зл. Держав нову партію золота на 15 міл. фр. — На Ладожському озері потонув совітський пароплав „Пільот“ з 7 особами. — Голова католицької партії в Анґлії кардинал Боврн поважно занедужав. — Американський федеральний резервовий банк дав Бельгії кредит на 25 міл. дол. для підтримки золотого курсу франка. — Тайфун над Філіпінами забрав життя 266 людям. — Між Югославією і Румунією ведуть в околиці Орсови новий міст на Дунаю; будувати будуть його франц. інжинірн, кошти 150 міл. фр. — У Москві радить конгрес ґеольоґів, що цікавляться покладами золота у Сов. Союзі. — В Руан згоріла велика фабрика годинників, що затруднювала кількасот робітників. — 22. XI. закінчилася в Югославії офіціяльна 6-тижнева жалоба за кор. Олександра. — Над Атенами перейшла велика хуртовина, що знищила багато домів, ушкодила кілька кораблів у пірейській пристані. Деякі дільниці міста залила вода. Втонуло 4 особи. Долину Мози (Бельґія) налягла мряка, що вкрила всю околицю густою верствою, подібно як у 1930 р., коли то затроїлося багато людей. І тепер були випадки затроєння.

— **Румунське судівництво.** Окружний суд у Брасові засудив Йосифа Байца на 6 літ вязниці за крадіж пів бохонця хліба. Судова розправа виказала, що в часі доконання цієї страшної провини Байц находився в стані повного виснаження, бо три дні нічого не мав у роті. Апеляційний суд затвердив цей присуд.

— **Ще одна жертва Валентіна.** В Голівуд знайшли недавно біля нагробника голосного фільмового артиста Валентіна, що помер тому кілька років, тіло 30-літної жінки одного банкира. Відобрала собі життя з туги за фільмовим божищем, випивши фляшку отруї. Як відомо, не перша і мабуть не остання.

— **Чума в Манджурії.** Російські джерела повідомляють, що в Манджурії вибухла пошесть чуми. У двох провінціях занотовано 800 випадків цієї зарази.

— **Японська кольонізація в Манджурії.** Японський уряд рішив вислати в найближчих роках до Манджурії 200 тисяч японських осадників. Задля цього повстало японсько-манджурське еміграційне бюро з основним капіталом 30 міліонів ен. Як звіщає манджурська преса, японські емігранти поселяться на великому просторі довкола Ілянію в північній Манджурії.

— **Чужинці в Англії.** Тайна англ. поліція закінчила список усіх чужинців на території Англії. Анкета зроблена так тихо й обережно, що чужинці і не знали нічого про неї. Кожний чужинець має тепер свій окремий листок, де списані всі подробиці щодо його особи. Зміцнена теж контроля, щоб чужинці навіть, коли мають візи англійських консулів, коли не бажані, не мали права вїзду в Англію.

— **Мотив для зміни прізвища.** Мешканець американського міста Брукліну 23-літній Моріс Гітлер дістав від найвищого суду дозвіл змінити прізвище. Він буде називатись тепер Гільтон. У своєму проханні Гітлер доказував, що його прізвище стає причиною ріжних неприємних інцидентів: знайомі глузують з нього і висловлюють здогади, що він кревняк німецького провідника. Суд признав, що його аргументи стійні.

— **Ощаджуймо енергію.** Запаси вугілля у копальнях вичерпаються колись, навіть і тоді, як запотребування тепляної енергії не буде зростати з року на рік. Тимто одною з найважніших проблем народньої господарки є визискати енергію найдоцільніше. Заведення Тунгсрам, випускаючи нову жарівку на ринок хотіть усвідомити суспільність про енергетичну господарку також і в ділянці освітлення. На насаді новоесних жарівок „Тунгсрам Д" не лише поданий побір електричної енергії у ваттах, але також і скількість видідюваного світла у міжнародніх декалюменах, означених скрутом Dlm. Завдяки такій оцінці може консумент відразу ствердити на перший погляд скільки дана жарівка витворює світляної енергії взаміну за побрану струю. Подібно як доказом доброти сильника і скількість зужитого палива у відношенні до випродукованої сили у механічних конях (КМ), так і мірою доброти жарівки є якнайбільша скількість у декалюменах (Dlm) при якнайменшім зужитті електричної струї у ваттах (W). Тому у власному інтересі треба набувати тільки такі жарівки, яких світляна спроможність є подана виразно в декалюменах побіч зуживання струму у ваттах. Якщо на насаді жарівки фігурує лише скількість побираного через неї струму, не можемо в дійсности якслід оцінити, в якій мірі електрична енергія переміняється на світляну енергію. Памятаймо, що назва „ощадностева жарівка" дуже умовна і, непідтримана цифрами, буває часто тільки фразою.

З нових видань.

Степан Шухевич: НЕВІДОМИЙ: Повість з воєнних часів. Львів, Видав. Кооператива „Червона Калина", ст. 216.

Повість про те, як вояк оженився з жінкою свого приятеля, який упав на полі бою на його очах від смертельної кулі. Тимчасом ця „смертельна" куля не стала причиною смерти приятеля; він видужав, але втратив память, не міг нічого сказати про себе; серед чужих людей залишився „невідомим" і щойно припадкова зустріч із давнім односельчанином відродила в ньому примерклі спомини. Два приятелі стають проти себе у боротьбі за ту саму жінку, що є законною дружиною обидвох і на цій сцені повість кінчиться: „Невідомий" іде шукати духової обнови у боротьбі за волю батьківщини.

Дуже гарна тема. Неодин письменник після останньої війни торкнувсь її з того чи іншого боку: трагедії людини, яку всі вважають за покійника, — трагедії двох приятелів, що поневолі стають ворогами, — психольоґічного стану молодої жінки, що втративши улюбленого чоловіка, шукає ліку на своє терпіння у новому любовному пориві.

С. Шухевич зачіпив кожне з тих питань по дорозі, не зупиняючись ні при одному. Крім цього находимо у повісті епізодичні розділи, що не мають нічого спільного з головною темою, хоч пробують відбити воєнні настрої: описи бою, політичні дискусії, дружні балачки про це і те. Повість може служити прикладом, як у літературі все залежить від підходу до теми, хисту розвинути її у малюнок або аналізу.

Вибрана тема дає нагоду авторові змалювати неодин цікавий психольоґічний момент. Коли навіть залишимо на боці такі сцени, як хвилини смертельного жаху на полі битви, боротьби зі смертю, почування приятеля, коли тратить поруч себе найближчого друга — сцени вже надто відомі з воєнних повістей, маємо перед собою моменти не так уже використані. Та і перед ними автор стає безрадний. Те, що чуємо про стан свідомости людини, яка тратить память, про почування батька і дружини на звістку про смерть свого сина та свого чоловіка, про кохання серед виняткових воєнних умовин і про поворот безіменного вояка до дійсности, що впала для нього на якийсь час у прірву забуття — все те не змальоване, а зреферовано, не переаналізоване, а переданe так само, як робить кожний із нас у буденному житті, коли оповідає, що трапилась така-то незвичайна подія.

Перших 70 кілька сторінок витрачає автор на „експозицію", щоб зробити свого героя „невідомим"; не менше місця йде на зовсім зайві балачки; остання третина повісти залишається на кілька першорядних психольоґічних проблем, з яких кожна вистачила би на цілу повість. В одному місці нпр., приятель і жінка буцім-то вбитого вояка бачать у сні, як він приходить до них живий. Таке психольоґічне явище можна використати як сильний мистецький засіб, байдуже, чи автор хоче показати ролю підсвідомих сил чи віру в сни деяких людей чи нехтування такими явищами у буденщині. У даному випадку приймаємо від автора до відома такий факт без найменшого враження.

Читач почуває себе дуже розчарований, коли чекає надаремне на такі „сензаційні" сцени, як зустріч героя без памяти з першою людиною, що допоможе йому пригадати забуте минуле або розмову двох приятелів. Саме там, де повість повинна доходити до кульмінаційної точки, вона обривається, не залишаючи в нашій душі ніодного поруху — ніодного з тих, який мусить жити в душі героїв кожного літературного твору, що залишає по собі враження. Останній акорд, яким автор хотів сильно закінчити свою повість міг би справді стати гарним мотивом, але треба вміти його добути. Із двох приятелів один — почуваючи за собою деяку моральну вину, занадто сильно привязаний до реального щастя, затрачує в собі вищі почування, — другий саме тоді, коли міг би був найлекше заломатись, находить вищий ідеал, понадособистий, для якого варт жертвувати своїм життям. Ані цей контраст ані сцена конфлікту не вирізняють перед нашими очима у „Невідомім".

Уся повість написана рукою аматора, що мало журиться тим, чи істнують якісь домагання стилю і композиції. Автор може здивується, почувши, що письменник так само як адвокат мусить засвоїти собі деяку скількість законів, коли у виконуванні своєї професії хоче оминути прикрих помилок.

м. р.

Відгуки дня.

„Бон-Тон".

Дирекційна кімната. Старенький директор запросив на нараду кількох визначних громадян. Справа важна, вимагає часу і спокійної застанови.

Підчас наради відчиняються двері і до кімнати входить якийсь пан. Не тільки без зголошення, але й без стукання, не тільки в пальті, але й у кальошах, не тільки входить, але й просто суне до старенького директора.

Всі поглядають раз на господаря, раз на гостя. Може якась надзвичайна подія, може якась надзвичайна візита, може це, може те, Бог то знає...

Директор грізно хмарить сиві брови...

— Ви, пане, як?...

— Я до вас... На хвилину...

І вихилясом простує далі.

— Не маю тепер часу.. А зрештою... ви так — без стукання?!...

Незнайомий махнув легковажно рукою

— В нинішніх часах звертати на таку дрібницю увагу...

— І в верхнім одязі!?...

— А звідки я знаю, чи в вас запалено. Вчора був я в одній нашій інституції і перестудився. Хоч теж пальта не скидав.

Кашлянув на доказ правди і потягнув носом на доказ перестуди.

Старий директор душив у собі лють. Не випадало вибухнути... Кілька визначних людей, важна нарада!..

Вибрав найлекшу форму:

— Прошу в тій хвилині вийти і зачекати. Як скінчимо нараду — попрошу вас.

Незнайомий визьвірився.

— Чи ви думаєте, що я Богові час краду? Не в своїй справі приходжу, а в загальній. Пане директоре, так далі бути не може. Ви прийняли недавно одну панну, а моя сестрінка подавалася вже три рази...

— Пане, прошу зараз вийти. Я тепер не маю часу на такі справи.

Старий директор подзвонив на возного.

— Василю! Чому ви не сидите при вході?

— Носив лист, прошу пана директора.

— Попросіть цього пана, щоби перейшов до почекальні.

— Не до почекальні — гукнув незнайомий, — але зовсім забираюся. Моя нога більше тут не стане.

І виходить, лишаючи по собі погане враження та мокрі сліди кальошів.

— Ох! — зітхає старий директор — яке це прикре. Панове! Коби хтось написав „Бон-Тон", я видам йому на власний кошт.

Один з присутніх усміхається:

— Є вже, пане директоре. Тому кілька літ вийшла книжечка.

— Що ви кажете!? І ніхто про неї не знає? Такої ваги книжка?

— Проста річ. Майже цілий наклад пішов на вагу.

— А все таки бодай трохи розійшлося!?

— Так. Трохи розійшлося. Пять примірників до цензури, десять забрав автор, десять рецензійних, а один був проданий. Я спеціяльно довідувався в книгарні. Купила якась баба разом з „Єгипетським Сонником" і „Пророцтвами Есмеральди".

Старенький директор похитав сумно головою.

— Так, так...

І зітхнув.

А з ним велика часть нашої суспільности.

Галактіон Чіпка.

З концертової салі.

М. МІНЦ.

На перший погляд Мінц виглядає дещо пережитий, хоч віком молодий. І анальоґічно його гра не має тої глибокої, рвучкої експресії та внутрішньої сили, яка відразу ділає фасцинуюче на публику. А проте пяніст робить миле враження. Грає дуже дбайливо, музикально і незвичайно свобідно, а своїм „пяно" і гарним, мягким тоном здобуває собі у публики симпатію.

Динамічна скаля Мінца не переходить поза звичайне пальцеве „форте" і тому „Appassionata" (особливо І. і III. частина), хоч була заграна технічно і стилево без закиду, — вийшла доволі блідо. Таксамо лиш „зверха" торкнувся пяніст „Funerailles" Ліста. Твори Шопена (мало граний Ноктурн Ес-дур, 2 „Impromptu", Мазурка, 2 Етюди: а-моль оп. 25, ф-дур оп. 10 і Балляда г-моль) були заграні дуже „брилянтно", хоч не все можна погодитися з чисто віртуозним і до деякої міри збляззованим підходом до Шопена. „Шлягери" Альбеніца („El Puerto") і де Фал-і(„Andaluza") навіть у найкращому виконанні не перестають бути лиш шлягерами без трівкої вартости.

Догнані-я „Ruralia Hungarica" оп. 32 (3 частини) і „Capricio" оп. 28 — це твори, що визначаються усіми найкращими рисами модерної фортепянової музики. Звучать знаменито (сам автор визначний пяніст), є гарні, під оглядом пяністичним зладжені бездоганно і через це є одним з кращих зразків модерної пяністичної віртуозерії. Мінц виявив себе справді знаменитим відтворцем творів Догнані-я і цим здобув собі загальне признання у публики, яка вийшла зі салі щойно по трьох наддатках.

Роман Савицький

ДИВОГЛЯДИ.

ЯПОНСЬКА ПРИЧИНА САМОГУБСТВА.

Японський поліцай Гонда перерізав собі живіт традиційним гаракірі з такої причини: Мікадо мав відвідати кілька місцевих шкіл. Через помилку програма цих відвідин спізнилась на пів години і мікада не прийняли як слід. За автами, які відвозили мікада, доглядав поліцай Гонда. Він цього не міг пережити.

ДОВГОНОГІ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ.

В Америці повстала організація високих людей — таких, що мають більш як 1,80 м. Є в ній уже 10.000 осіб. Вони нарікають, що життя серед людей нормального росту стає для них щораз важче. В автах і поїздах не можуть вони витягнути ніг, ліжка в готелях для них за короткі, навіть у кіні і театрі сидіти їм невигідно. Карлики вже давно вибороли собі деякі привілеї, велитні ні. Ось чому голова згаданої організації довгоногих людей Бенжамен Остлінґ веде тепер пропаганду, щоб створити „світовий союз високих людей".

Літературний куток.

АВТОР „ПОПЕЛЮШКИ".

У Римі святкуватимуть 300-літні роковини одної з найпопулярніших дитячих казок „Попелюшки". Написав її італійський поет Джованні Батіста Базіле. Мало хто знає його прізвище, навіть не всі енциклопедії згадують його. Перший том його творів появився у 1634 р. і саме там помістив він „Попелюшку" — перерібку з народньої казки. За ним переробляли її інші письменники, не згадуючи навіть Базіле. Найкраще переробив її французький байкар Шарль Перро, викинувши з неї трагічні моменти. Казка стала дуже популярна завдяки братам Ґріммам. Базіле мав життя повне пригод: брав участь у війні проти турків, мандрував, накінець став придвірним поетом неаполітанського короля. Помер від чуми. Твори його видала по його смерти сестра.

НАЙПОПУЛЯРНІШИЙ АВТОР.

У Мадярщині перевели широку анкету, які імена письменників найбільше відомі серед публики. Перше місце дістав Едґар Воллес, автор детиктивістично-кримінальних романів. Хто йшов після них теж нелегко було би вгадати: Ґете і Верґіль.

Нові книжки й журнали.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ", часопис для українського жіноцтва. Рік Х. Ч. 22. Коломия, 15. листопада 1934.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Українська Драматична Сценка у Львові (саля „Улю", Оссолінських 10)

Субота, 24. XI. год. 7·30 веч. „Соня зі Заварстинова", комедія.

Неділя, 25. XI. год. 7·30 веч. „Соня зі Заварстинова".

Великий Міський Театр.

Субота, 24. XI. год. 7·30 веч. „Під примусовою управою".

Неділя, 25. XI. год. 12 впол. „Малий летун".

Неділя, 25. XI. год. 3·30 поп. „Чужа дитина". Ціни найнижчі.

Неділя, 25. XI. год. 7·30 веч. „Під примусовою управою".

Театр Ріжнородностей.

Субота, 24. XI. год. 7·30 веч. „Товаріщ".

Неділя, 25. XI. год. 3·30 поп. „Х—33". Ціни найнижчі.

Неділя, 25. XI. год. 7·30 веч. „Товаріщ".

Кіна.

АПОЛЬО: Дві серії разом: „Нуждарі", „Париж у вогні".

АТЛЯНТИК: „Маскарада".

ВАНДА: „У тіні хреста".

ҐРАЖИНА: „Цілуй мене ще", „Не вано землі".

КАСІНО: „У віденській каварні" (комедія із Секе Сакалем).

КОЛІСЕЙ: „Її чар", ревія „Баби правлять".

КОПЕРНИК: „Весняна парада" (Франціска Ґаль).

МАРУСЕНЬКА: „Весняна парада" (Франціска Ґаль), ревія: „Веселий пол".

МІРАЖ: „Галька" (з Кепурою).

МУЗА: „Щойно вчора".

ПАЛЯС: „Кін-Конгів син".

ПАН: „Ескімо."

ПАСАЖ: „Тайна замкненого куфра" і ревія „Світ без баб".

РАЙ: „Чи Люцина це дівчина".

СВІТ: „Дика дівчина", „Цілунок перед дзеркалом".

СОНЦЕ: „Син джунґлів".

СТИЛЕВЕ: „Геть із крізою" з Едді Кантором і ревія.

УТІХА: „Бунт у Шанггаю", ревія: „Затанцюйно вальса".

ХИМЕРА: „Ширлі Темпль" (Тайна маленької Ширлі) та Тижневик Фокса.

Закордонне радіо.

Субота, 24. листопада 1934.

Відень (506,8) 18·30, 19·05 Нар. пісні, арії, 21·15 „Княжна Ніпета" оп. Йогана Штравса, **Братислава** (298,8) 16·40 Театр маріонеток „Гарна Катерина" слов. балада, 20·30 „Тріюмф Маї" оп. Шефера, **Брно** (325,4) 19·30 Пісні слов. стрільців, **Мор. Острава** (269,5) 19·30 „Спокій в домашньому вогнищі" авд. Куртана, **Кошиці** (259,1) 13·35, 16·00 Для Закарпаття. **Прага** (470,2) 12·35, 13·35 Сальон. музика, **Париж** (1648) 21·00 „Ловці жемчуґів" оп. Бізета, **Мадрид** (274) 19·50 Симф концерт, 22·00 Вок. концерт, **Берлін** (356,7) 16·00 Веселе пополудне, 19·00 Сонати (скр., форт.), **Кельн** (455,9) 20·45 Твори Й. С. Баха, **Ляйпціґ** (382,2) 20·10 „Дас фервуншене Шльос" оп. Мілекера, **Мінхен** (405,4) 20·05 „Дас Медхен аис дер Форштад" ком. Нестроя, **Будапешт** (550,5) 15·30 Квінтет, 17·15 Два фортепіяни, 19·00 Оперета, **Мілано** (368,6) 20·45 Вок.-інстр. концерт, **Рим** (420,8) 22·15 Танк. музика.

Неділя, 25. листопада 1934.

Відень (506,8) 11·20 Симф. концерт, 12·30, 16·00 Концерт, 17·50 Весела авд., 20·20 Віденські мельодії, 21·50 Форт. квінтет Ґ-моль Брамса, **Кошиці** (259,1) 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 9·15 Хор, 15·00 Русалка оп. Двожака, **Барсельона** (293,5) 19·00 Опера, **Атльона** (531) 22·25, 23·05 Спів, **Білгород** (437,3) 20·30 Пісні; **Любляна** (569,3) 20·30 Вок. дуети, **Кельн** (455,9) 11·00 Молоді композитори, 12·00 Популярна музика, **Мінхен** (405,4) 20·10 Вагнерівський вечір (спів, музика), **Будапешт** (550,5) 17·50 Пісні, 21·40 Музика, **Мілано** (368,6) 17·15 Легка музика, **Рим** (420,8) 17·00, 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо.

Субота, 24. листопада 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Реклям. концерт, 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Метеор. вістки, 12·05 Біржа, 12·10 Концерт, 13·00 Полудн. денник, 13·05 Оп. музика з гр. пл., 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Найновіші гр. пл., 16·40 Театр Уяви: „Бунт завулків" авд. для старших дітей, 17·00 Солісти (спів, скр., форт.), 17·50 Похвала сучасного мужчини, 18·00 Відч.: „Мета позашкільної освіти у льв. воєв.", 18·10 Реперт. театрів, 18·15 Фортепіян, 18·45 Зі світа великих дробів, 19·00 Гр. пл., 19·20 Давидгородок, 19·30 Пісоньки Марл. Дітріх із гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Кальманів вечір (орх. спів), 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Популярно-симф. концерт, 21·45 Що читають безробітні, 22·15 Танкова муз., 23·05 Віденська вазуля, 23·35 Саль. муз. з гр. пл., 0·00—1·00 „При звуках маршу йдемо спати" концерт мандол.

Неділя, 25. листопада 1934.

9·00, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорол. вістки, 12·05 Сільва рерум 12·10 Театр. репертуар, 12·45 Симф. поранок; у перерві ок. 13 год. відч. На весіллі в Домазові, 14·00 Гр. пл., 15·00 „Радив Антошко Модрокові, як не датися кризі" (гутірка двох хліборобів), 15·15 Пісоньки Вітаса з гр. пл., 15·25 Огляд ринків рільних продуктів, 15·35 Концерт хору Юранда, 15·45 Чвертьгодина хліборобки 16·00 Шабля та дух (Берента), 16·20 Скрипка, фортепян, 16·45 Весела школа (для старших дітей), 17·00 Танк. музика, 17·50 Духова культура славян, 18·00 Театр Уяви: 1) „Карабінери", комедія Д'Амбре й Денодія, 2) „Сніданок закоханих", Бірабо, 18·45 Життя молоді, 19·00 Фортепіян, 19·30 Легка музика, 19·50 Акт. фейл., 20·00 Вок. інстр. концерт (В. Лядіс, тен.) „Український танок" відігр. орхестра, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 На веселій львівській хвилі, 21·45 Спорт. вістки, 22·00 Почт.-техн. скринька, 22·15 Рекл. концерт, 22·30 Мануель де Фаля: 1) Концерт на клявесин, флєт, обой, кларнет, скрипку, віольончелю, 2) Трикутний капелюх, симф. орх. (з гр. пл.). 23·05 Танк. музика.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·29 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·49, Париж 34·93·50, Берлін 213·25, Ціріх 171·65, Амстердам 358·25, Прага 22·11, Італія 45·24, Нюйорк кабель 5·30 5/8, Нюйорк чеки 5·30 1/4.

Золото: Долари 8·91—8·93, Франки фр. 34·30—34·60 Дукати 81·70—82·20, Корони 35·80—36·30, Рублі 45·50—46·39.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

ЗБІЖЕ.

Сім'я конопляне 28·0 28·50
Інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в днях 24. листопада ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 кг. масла десерового	2·10 зол.
1 л. молока	0·17 „
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	4·00—4·10 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло і молоко сильна, на сметану і яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 20. листопада ц. р. не купує ніякої птиці аж до відкликання.

ОПОВІСТКИ.

Товариство „Ощадність" у Львові уладжує в льокалі Читальні „Просвіти" на Личакові при вул. Крупярській ч. 10, в неділю дня 25. листопада 1934 р. о год. 5-ій попол. „Свято Ощадности". Предлеґент Вп. п. Др. Кардо Коберський, редактор Г. К. Ч. 714

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 480·—
„ „ 1/2 . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10